

Тюбешу

Ал жанында — экономика тутхучулуккуну кючлеу

КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** Москвада Кърал иеликке оңу этген федерал агентствону оңуочусу **Вадим Яковенко** бла иши тюбешу бардырганды. Ушакны кезиунде ала республикага магъаналы бѐлюмле бла байламлыкка жорютуоно оңларын сюзгендиле. Ол санда жер участкалары федерал иеликден муниципал иеликке кѐчюроп, инвестиция проектлени бардырырча соруулагъа къарагандыла.

Ачыкъ сѐлешу

«Планларыбыз кѐпдюле, тохтаусуз алгъа барыргъа таукелбиз»

КъМР-ни промышленность, энергетика эмда сатыу-алыу министри **Шамиль Ахубов** республиканы **Правительствосуну ВКонтакте социал сетде Объясняем. РФ** проектни чеклеринде къуралган тюзюмлей эфирге къатышганды. Регионну жумушларына къараган араны келечиси аны бла бардыргъан ушакны кезиунде ол кѐп соруулагъа жууаплаганды.

«Шамиль Асланбиевич, бюгюнлюкде, санкцияла кийрилгенде, республиканы промышленность бѐлюмю не халдады дегре болукъду?»
– Тюзюм айтханда, быллай чеклениледе бизни къырал быйыл угъай, бир нѐнча жыл жашайды. Алгъаракълада коронавирус ауруу жайылгъаны да бѐлюмге чырмаула къошганды. Алай промышленность производствону кюч ала баргъаны эсленеди. Сѐз ючюн, 2018 жылда кесибизде чыгарылып, алычулагъа 8,25 миллиард сом багъасы товар жиберилген эсе, былтыр бу кѐрүмдю 23 миллиард сомдан атлаганды. Промышленность производствону индекси (жарашдыруучу предпритияланы ишлерине къараганда) уа 112 процент болганды. Алай бла ѐсум барды, ол эсленеди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

ПАРЛАМЕНТ

Депутатладан – алгъышлаула, саугъала да, интернатчыладан а – концерт

Сабийлени къоруулауу халкъла аралы кюнунде КъМР-ни Парламентини депутатлары республиканы законла чыгаруучу органы оңуочусу **Татьяна Егорованы** башчылыгында акъылбалыкъ болмагъанлыны республикалы социал-реабилитация арасында тургъанлыны жокълагандыла, деп билдиргендиле КъМР-ни Парламентини пресс-службасындан.

– 1 июнь – аламет байрамды, кеси да жайны биринчи кюнунде – бек жылы эмда жарыкъ кезиунде бошдан тюшген болмаз. Бюгюнлюкде республикада, къыралда да миллет проектлени чеклеринде билим бериле, спорт, медицина, маданиятны, солуну сабийлеге таппыкъгъа жангы эмда кыйматлы амалларын синдириу жаны бла кѐп зат этиледи. Ол санда

жойорлеге болушуну тюрлю тюрлю амаллары хайырланадыла, сабийлерибизни хунерликлерин айнатыргъа онгла къураладыла. Ол иш къырал властыны бла жержерли самоуправленианы битеу органларында бардырылады, – дегенди КъМР-ни Парламентини Председатели **Татьяна Егорова**.

Бюгюнлюкде уа сизни борчугъуз – иги окъургъады, кѐп билргеди. Ма ол заманда жашауугъаду улу жетишимлеге жетериксиз. Биз а сизге хар жаны бла да себеппи къарыулу, акъыллы, билимлы, деменгили къыралыбыз Россейни чынтытты инсанлары болуп ѐсеригизни сюебиз.

«Аланы ишлери къыйынды, анга багъа бичер къарыу да жокъду. Салгъан къыйынлары ала юйретген сабийлени жетишимли болуулары бла къайтарылып деп ышанама. «Намысда» тургъанла къонакълагъа аламет концерт программа хазырлагъан эдиле. **Татьяна Егорова**, депутатланы атларындан жаш-чыкъланы бла къызыккъланы алгъышлаула: «Бизни бек улуу къууанчыбыз, байлыгыбыз да сизсиз. Аны себеппи къарыулу, акъыллы, билимлы, деменгили къыралыбыз Россейни чынтытты инсанлары болуп ѐсеригизни сюебиз. Бюгюнлюкде уа сизни борчугъуз – иги окъургъады, кѐп билргеди. Ма ол заманда жашауугъаду улу жетишимлеге жетериксиз. Биз а сизге хар жаны бла да себеппи къарыулу, акъыллы, билимлы, деменгили къыралыбыз Россейни чынтытты инсанлары болуп ѐсеригизни сюебиз.

БАЙРАМ

Жырла, тепсеуле, конкурсла – барысы да гитчелеге

Тюне **Къабарты-Малкъарда Сабийлени къоруулауу халкъла аралы кюнунде кенг халда белгиленгенди. Анга жораланып, республиканы шахарларында бла районларында тюрлю-тюрлю акцияла, конкурсла, концертле, башха къууанчылы ишле да ѐтгендиле.**

Нальчикде байрам сабийле асфальтда ишлеген суратланы «Мен жайны суратлайма!» деген конкурсдан башланганды. Къабарты орамны бир кесегинде жаш художникле кеслерини къол ызларын къойгъандыла. Алайда дагъыда Жаш къараучуну театры сейир программасын кѐргозтгенди.

Ара шахарыбызны башха жерлеринде да, ол санда школ арбазлада, клублада, Маданият юйледе, искусстволаны школларында да къууанчылы утреникеле эмда жаш артистлени къатышыулары бла концертле ѐтгендиле. Шахар паркда Жабагъа Казаного атлы арагъа жюйренге, жырлап, тепсел да, къонакъланы къууандыргъандыла. Атракционланы

шахарчыгында уа «Шагди» ансамбль миллет тепсеулини кѐп тюрлюсюн кѐргозтгенди. Атажукъ улуу бахчасындагы Шахмат юйюкде уа эришиуле къуралгандыла. Ингирликде Хасанияны Маданият юйюнде «Сабийлик – ол сенсе эмда менме!» деген концерт программагъа эллие сюйюп инсанлардыла. Нальчикни культура эмда искусствола колледжинде сабий чыгъармачы школаны сохталарыны улуу концерти болганды. Къууангъа Профсоюзланы Маданият юйюно аллында «Ридада» студияны концерти бла бошалгъандыла.

ПОЧТА

«Заманга» шухла излей

Алай анда практика ѐтгенде, бу иш анга келишмегинин, жюреги анга тартамганын ангылагъанды. Ол Россейли почтаны республикада бѐлюмюно таматасы Деваланы Рамазангъа барып, анда ишлерге сюйегини билдиреди. Алай бла почтада уруну жолум башланады, анда 15 жылгъа жуукъ заманны ишлегенди. Бусагъатда уа Нальчикде почтаны Тарчоков атлы орамда бѐлюмюно таматасыма. «Жамауат бла ишлеуно кесини энчиликери бардыла, алай бу усталыкны жаратама, сюеке. Нек дегенде биз мында адамланы кѐп тюрлю жумушларына къараибиз. «Почта Банк» ачылгъанлы уа борчларыбызгъа къошулганды.

Алай анда практика ѐтгенде, бу иш анга келишмегинин, жюреги анга тартамганын ангылагъанды. Ол Россейли почтаны республикада бѐлюмюно таматасы Деваланы Рамазангъа барып, анда ишлерге сюйегини билдиреди. Алай бла почтада уруну жолум башланады, анда 15 жылгъа жуукъ заманны ишлегенди. Бусагъатда уа Нальчикде почтаны Тарчоков атлы орамда бѐлюмюно таматасыма. «Жамауат бла ишлеуно кесини энчиликери бардыла, алай бу усталыкны жаратама, сюеке. Нек дегенде биз мында адамланы кѐп тюрлю жумушларына къараибиз. «Почта Банк» ачылгъанлы уа борчларыбызгъа къошулганды.

Почта бла газет бир бирлери бла байламлыдыла. Почтальонла кюн сайын жангы басманы келтириллери кѐле ашыгъып сакълайдыла. Алай Нальчикде хал бир кесек башхаракъды. Ал кезиунде, Фаризат айтханыча, шахарчыла миллет тилледе чыкъгъан изданилагъа жазылыргъа артыкъ бек излемгендиле. «Мен бѐлюмге келгенде «Заманны» жангыз бир адам ала эди, шѐндю газет окъугъанлы саны онбешге жетгенди. Анга бек къууанама, почтачыларыбыз анга улуу къыйын салгъанларын белгилерге керекди – ала адамла бла ангылатуу ишини бардырадыла.

Къабарты-Малкъар Республиканы къырал властыны толтуруучу органларыны Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2019 жылны 30 октябринде чыгарылган 92-УГ номерли Указы бла къабыл кѐрюлген структурасына тюрленуле кийириуню юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

«Россей Федерацияны субъектлерини законла чыгаруучу (келечиле) эмда толтуруучу къырал власты органларын къурауну битеуле жорукъларыны юсюнден» Федерал законну 17-чи статьясыны 4-ю пунктуна, Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 81-чи статьясыны «б» пунктуна тийишлиликде **Бегим этеме:**

1. Къабарты-Малкъар Республиканы Жаш тѐлюню ишлери жаны бла министрствосун къуаргъа.
2. Къабарты-Малкъар Республиканы Жаш тѐлюню ишлери жаны бла министрствосуну къырал политиканы амалларын жарашдыруу эмда аланы толтуруу, дагъыда жаш тѐлю политиканы норматив-право ишлерин бардыруу, къырал ырыскыны жорютуоно эмда бу бѐлюмде къырал жумушланы толтуруу жаны бла борчланы бла полномочияланы берирге.
3. Къабарты-Малкъар Республиканы Жарыкъландыруу, илму эмда жаш тѐлюню ишлери жаны бла министрствосун Къабарты-Малкъар Республиканы Жарыкъландыруу эмда илму министрствосуну тюрлендирге.
4. Къабарты-Малкъар Республиканы къырал властыны толтуруучу органларыны Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны «Къабарты-Малкъар Республиканы къырал властыны толтуруучу органларыны структурасыны юсюнден» 2019 жылны 30 октябринде чыгарылган 92-УГ номерли Указы бла къабыл кѐрюлген структурасыны 2-чи пунктуна быллай тюрленуле кийирге:
 - а) бешинчи абзацдан сора дагъыда быллай абзац къошарга:
«Къабарты-Малкъар Республиканы Жаш тѐлюню ишлери жаны бла министрствосу»;
 - б) тогузунчу абзацны жангыздан быллай жазарга:
«Къабарты-Малкъар Республиканы Жарыкъландыруу эмда илму министрствосу».
5. Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосу борчу этиледи:
тюрленуле бла байламлы мадарла тамамларын жалчытыргъа, бу Указы толтуруу, ол санда ахча эмда ырыскы-техника амалла бла жалчытуу эмда башха жумушларын тындыруу жаны бла мадарла этерге;
бу Указы 2-чи пунктуна кѐре берилген борчла бла полномочияла чырмаусуз толтуруларын жалчытыргъа; Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну праволу актлары бу Указгъа келиширча этерге.
6. Бу Указ басмалангъан кюннен башлап кючюне киреди. Жаланда аны 2-чи бла 3-ю пунктлары, 4-ю пунктуна «б» подпункту да Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Къабарты-Малкъар Республиканы Жаш тѐлюню ишлери жаны бла министрствосуну юсюнден болумну къабыл кѐрген бегими къабыл кѐрюлгенден сора кюч аладыла.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы К. КОКОВ

Нальчик шахар, 2022 жылны 18 майы, №49-УГ

адамларыбызны, спортчуланы, маданият ишчилерибизни, алимлерибизни юслеринден сейир материалланы кесим да бек сюйюп окъуйма. Миллетибизни озгъан заманлада жашауун, бюгюнлюкде халын да суратлай, газет магъаналы ишини тамамлайды. Хау, адамла бусагъатда ана тилеринде китап алып окъургъа заман да таба болмазла, алай газет тилибизни, тинибизни да сакълайды, унуттурмайды, аны ѐсе келген тѐлюлеге ѐтдюорюге онг береди. Ансыз сабийлени сорууларына сѐз да таппазбыз, жууап да аталмазбыз.

Культчаланы Зульфия.

КъМР-ни 100-жылпыгына

2 бет

Кесини ниетлерин къоруулау билгенди, республиканы сейирлери ючюн къаты сюелгенди

Къулбайланы Ахматны жашы Мухажир 1961–1980 жыллада КПСС-ни Къабарты-Малкъар обкомуну секретарыны къуллугунда ишлеп турганды.

Жаш тѐлю

Холамханланы юйюрге юч жаш туугъанда, ата бла ана аланы барына да закый малкъар поэтлини атларын атаргъа келишгендиле: Казим, Къайсын, Керим. Жашла барысы да атларына тийишлидиле.

Талпынулукукъ бла хунерлилик муратына жетдиргендиле

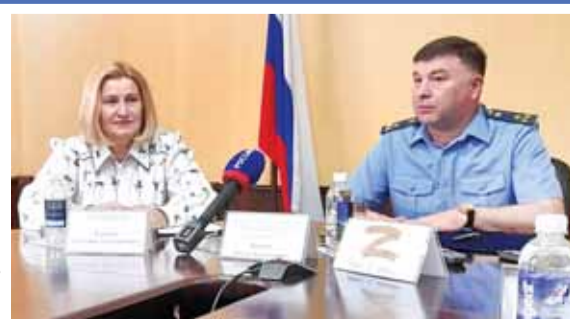
3 бет

Сюд пристава

Сабийлени къайгыларын кѐре Сюд приставлары федерал службасыны КъМР-де Управлениясында ата-аналыкъ борчларын толтурмай, сабийлерине алиментлени тѐлемей тургъанлагъа 4,8 минг терслеу материал ачылганды.

4 бет

«Планларыбыз кепдюле, тохтаусуз алгъа барыргъа таукелбиз»

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Коронавирус жайылган кезиуде эм магъаналы предпрятияланы федерал тизмеси жарашдырылган эди. Бизден ары бири да тюшмегенди. Быйыл а регионланы кеслерине да магъаналы болган предпрятияланы къошаргъа оную этгендиле. Ары Къабарты-Малкъардан «Терекалмаз» завод бла «Вентекстильпром» фабрика киргендиле.

Ол алагъа не зат берликди? Эм биринчиден, къырал структурала аланы ишлерине, жарсыларына да дайым кез-къулак болганлай турадыла. Сёз ючюн, продукция тыш къыралны чегинде таможняда ёте туруп, анда чырмау чыкъса, ала аны юсюнден олсагъат окуна биледиле эм себеплик этедиле.

Дагыда аллай предпрятиялагъа учуз кредит бериледиле. РФ-ни Ара банкны ставкасы иги да кётюрюлген ючюн а, банклары кредит ставкалары шёндю 27 процентге окуна жетедиле. Ачык айтханда, ахчаны аллай ставка бла алыр онлары жокъду предпрятиялада. Алай ол тизмеге тюшгенлери себепли, кредит алагъа онбир процент бла берилдикди.

Къыралны себеплик этер башха амаллары да бардыла. Сёз ючюн, импортну алышындырыу жаны бла электрон сервис. Аны Газпром къурагъанды. Кесинде да тышына ташылган продукцияны бар тюролюери кёрюзюлмедиле. Аны хайырындан предпрятияла бир бирлери бла байламлыкъла къуаргъа,

документациялары, чыгъарган затлары бла шагъырейленирге боллукъдула. Энтта да бир амал: алгын берилген кредитлени процент ставкаларыны бир кесегин жабаргъа къырал 4,5 миллиард сом белгенди. Бу программагъа бизни республика да къатышады.

Промышленностьну анытыу жаны бла регион фонд да онгурады предпрятияланы. Саулай айтханда, бу бёлюмге къырал бир заманда да болмагъанча иги къарайды.

Бизде предпрятияла импортну алышыргъа хазырыдыла?

Предпринимательлерибиз ишлерин биледиле, рынокда онгланлы кередила, амал табадыла. Сёз ючюн, крахмалдан жабышдырыуучу затны бизде чыгъарып башлагъандыла. Юс кийимле тигуичю фабрикала жаныгъа заказла аладыла, ишлерин тири бардырадыла.

Багъаланы юсюнден айтыйк. Алагъа эмда аш-азыкъ рынокда болумгъа контроль этилемиди?

Экономиканы жорукларына кере багъаланы кётюрюлюерине сылтаула табыладыла. Алай биз а алычуланлы кызауатларын, сатычуланлы да анга кере багъаланы сагъат сайын кётюрюл башлагъанларын кёргенбиз. Анга не зат этерге боллукъду? Биринчиден, рынокну шашайтыргъа. Быллай болум келге созулмазлыгын, къытыкъ да болмазлыгын аныглатыргъа керекди. Ызы бла рынокну тинтип, багъала кётюрюлюу къалайда башланганын билдирге тийишлиди. Биз аны барын да этгенбиз.

Эсигизде эсе, бир-бир уллу сатыу-алыу сётылени программа кьоратыллыкъды.

Аш-азыкъ бла жалчытыу къалайды, къытыкъ боллукъ туйюлюмю?

Кеп да айта турмай белгилейим: аш-азыкъ продукциядан, башха тюролю товарладан къытыкъ жокъду, боллукъ да туйюлюмю. Биз болумну кюн сайын тинтгенлей турабыз, къыралны Правительствоосу да анга кез-къулак болады.

Шёндюгю болум Тыннаууде вольфрам-молибден магъаданы чыгъарыу эм жарашдырыу проектге чурум этерикмиди?

Ол бизге бек магъаналы проектди. Хау, шёндю аз-маз тыйгъычла чыкъгъандыла. Биринчиси, оборудованианы бир кесегин тыш къыраллада сатып алыргъа умут этип тура эдик да, энди аны къоаргъа тюшгенди. Экинчиси уа ахча бла байламды. Проектни къурагъан Ростех корпорациягъа кирген компанияды. Ол ахчаны кредитге алыргъа сую эди, энди уа ставкала кётюрюлгенлери бла, алай этер амал азайгъанды.

Игиси неди десеги, ол оборудованианы тышдан дан жалаанда төртден бирин келтирирге умут бар эди. Энди аны бизни къыралда излерикибиз.

Ахчаны юсюнден айтханда уа, бу проектни башында сагъынылган эм магъаналы предпрятияланы тизмесине къошар амал табасакъ, аны блада чурум боллукъ туйюлюмю. Башха онгланлы да сюзөбиз. Иш тохтамагъанды, барады.

Келир жылгъа умутланы юсюнден айтсагъыз эди.

Промышленность сфераны андан ары анытыу, битеулю регион продуктда (ВРП) аны юлюшюн кёбейтти. Ол бары да стратегиялы умутланы документлеринде кёрюзюлмедиле.

Шарт айтханда уа, терк аныгыгъа онг берген инвестициялы проектле бла кюреширкибиз. Баш жерни вольфрам-молибден комбинат алады. Андан сора – индустриялы промышленность эмда технопаркла къурау. Женгил промышленностьста да тийишли эс бурулукъду: бизни къыралда чыгъарылмагъан къумачланы, фурнитураны производстволарын ачаргъа, аны бла жангы ишчи жерле да къуаргъа.

Предпрятиялагъа уста ишчиле керекдиле. Алай эсе уа, билим беруу учреждениа бла байламлыкъланы кочлендирирге тийишлиди.

Тохтап турган неда жарты-къурту ишлеген предпрятияланы юслеринден да сагъыныргъа суюме. Сёз ючюн, Чегемде мияла завод, Тыннаууде гипс завод, Телемеханика. Аланы телдирирге, ишни жангыдан башларча этерге кюреширкибиз. Телемеханикада электрокочюне эсеплеучо приборла чыгъарадыла. Биз «Россети» компанияны адамлары бла тюбешип, аланы кеслеринде хайырланыргъа алыргъа чакъырабыз.

Саулай айтханда, планларыбыз кепдуле. Шёндюгю чекленуиле, къыйын болумлагъа да къарамай, ишни андан ары бардырыргъа таукелбиз.

УЛБАШЛАНЫ Мурат хазырлагъанды.

Жабылыу

Саулыкълары бла байламлы чекленген онглары болганланы арасында профессионал усталыкъны «Абилимпикс» деген ат бла бардырылган алтынчы регион чемпионаты къууанчлы халда жабылгъанды. Ол эки кюнню баргъанды. Анга республиканы кеп районларындан, шахарлардан эмда Шимал Осетия-Аланиадан, Ингушетиядан, Чеченден, Дагыстандан келечиле келген эдиле.

Конкурсантланы барысына да бирча заман бёлюнгенди. Кийимле тигуу, темирле жалгъау, аш хазырлау, агъач бла ишлеу, машиналагъа ремонт этиу, къурулуш, спорт, робототехника жаны бла кюрешгенлини бла усталаны ишлерине ючюшөр-тёртюшөр эксперт къарап тургъанды. Эришулеге къатышханланы асламысы алагъа бюурулган борчланы тынгылы толтургъандыла.

Гёуорге кюн алчыла къууанчлы халда саугъалангъандыла. Аланы алгышларгъа КъМР-ни Жарыкъландырыу, илму эмда жаш тёлню ишлери жаны бла министри Анзор Езаов, республиканы башха министрстволарыны бла ведомстволарыны, тюролю-тюролю биригуилени, иш беруучюлени, чемпионатны партнёрларыны, республиканы билим беруу учреждениаларыны таматалары да келген эдиле.

Хычыуун жумушну башлай, Анзор Езаов бек алгъа чемпионатны къурагъанлагъа, анга къатышханлагъа да жүрек ырызлыгын билдиргенди. «Бу жашланы бла къызыланы ишлегенлерин кёрюп, сукъланып турганма. Болсада чемпионат бошалып къалмагъа»

анын, ол мындан ары да бардырылгын айттыргъа суюме. Ол къуралууу бардырылу ючюн кепле тийишли юлюшлерин къошхандыла. Эм уллу къыйынны уа бу жаш адамланы юйретгенле салгъандыла, алагъа уллу ыспас этеме», – дегенди.

Ызы бла министр школчуланы араларында «Аш-азыкъ хазырлау» деген къауумда хорлагъанланы саугъалагъанды. Бу жаны бла айырмалылагъа Аппайланы Астемир, Мызыланы Салима, Валерия Сасикова саналгъандыла.

КъМР-ни уруну эмда социал кьоруулау министри Асанланы Алим да кесини алгъыш сёзонде, жаш адамланы эришуледе къармашханларын кёргенде, ала тутхан ишлерини усталары болгъанларны тюшонгенин айырып айтханды, жашауларында бютюн уллу хорламагъа жетерлерин суюгенин билдиргенди. Андан сора ол «Сатыу-алыу» жаны бла эришуде алчы болгъанланы саугъалагъанды.

Спортда айырмалылары «Спорт-адаптив школну» башчысы Александр Кулюшин сертификатла, дипломла, майдалла бла да белгилегенди. Саугъаланганланы араларында Мокъланы Зарема, Маммеланы Алийхан да болгъандыла.

Автомобильлеге ремонт этиу эмда жумушларын толтуруу жаны бла керти да уста болгъанларын

Хорлагъанланы къаууму Анзор Езаов бла.

Эм усталагъа бла тирилеге – майдалла бла дипломла

кёрюзюлгенли араларында у Атабийланы Армау, Боллуланы Абдулкерим, Сабанчыланы Иман, Отарланы Таулан да болгъандыла. «Медицина эмда социал болушлукъ беруу» номинацияда алчылананы санында Геккиланы Алина, конкурсну «Къургъакъ къурулуш эмда штукатур ишле» деген кесегинде у Аспанланы Мусса бла Залийханланы Ислам да алгъа чыкъгъандыла.

«Дюгерли хычнория» жаны бла у Андрейланы Виктория эм усталадан бирине саналгъанды. «Школгъа дери юйретуу» бёлюмде Жабелланы Оксана да белгиленгенди, «Башланган класслада устазланы» араларында Чапаланы Патимат, «Администрирование без данных» деген компетенцияда хорлагъанланы санында Додулан Сергей бла Отарланы Астемир, «Веб-дизайнда» Таукенланы Роксана да саугъалагъа тийишли кёрюлгендиле.

Конкурсда хорлагъанлагъа дипломла, майдалла да берилгендиле. Хорлам болдурургъа аз къалгъанланы да къуру коймагъандыла – алагъа сертификатла берилгендиле.

Жаш адамланы тенглер уа, тепсеп, жырлап да, чемпионатны къууанчлы жабылуун бютюн жарыкъ, эсде къалырга этгендиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратланы автор алгъанды.

КъМР-ни 100-жыллыгына

Къулбайланы Ахматны жашы Мухажир 1918 жылда Къашхатауда туугъанды. Уллу Ата журт урушха дери Огъары Малкъарда, ызы бла Псыгансууда орта школну директоруу къуллугъунда ишлегенди. Къабарты-Малкъар АССР-ни, жарыкъландырыуу наркомуну биринчи орунбасары болгъанды. 1961–1980 жыллада КПСС-ни Къабарты-Малкъар обкомуну секретарыны къуллугъунда ишлеп тургъанды. Ата журт урушуну биринчи даражалы эмда Къызыл Жүлдүзү орденлери, «1941–1945 жыллада Уллу Ата журт урушда Германияны хорлагъаны ючюн», «1941–1945 жыллада Уллу Ата журт урушда жигер уруннганы ючюн» эмда башха майдалла бла да саугъаланганды.

Кесини ниетлерин къоруулай билгенди, республиканы сейирлер ючюн къаты сюелгенди

Бу къургъакъ тарихле Къулбайланы Мухажирни жашау жолун толусунлай ачыкъламагъанлары баямды. Ол а, насыбы туулуп, агъы-башы къыйналмай, къуллукъгъа тюшгенден туйюлю эди. Белгили журналист Къулбайланы Алийни эсгерилеринде жазылгъангъа кере, Мухажирни атасы Ахмат аны ишлерге бек гитчеликден юйретгенди. Мал оруну тазаларгъа, маллагъа аш салыргъа, суу ичирирге, бузоуланы юктерге, атлагъа да къараргъа.

1941 жылда Мухажир кеси ырызлыгъы бла фронтха кетгенди. Аны аскерде политика ишчилени курсларына жибередиле. Аланы бошагъандан сора уа, танклагъа къажау истребител батареяны комиссарына саладыла. Политрук Къулбай улу алгъа Бранск фронтун, ызы бла Воронеж фронтну къауумларында душманны танкларына бла жау аскерине къажау сермешлеге къатышханды.

1943 жылда уа аны танкланы атыучу 76-миллиметрлик топланы батареясыны командирини орунбасарына саладыла. Ол кезиню жалаанда бир кюню: «22 февральда Курскну кунбатыш жанында къызыу сермешле болдула. Батареяны солдатлары бла офицерлери Къызыл Аскерни кюнюн тийишлисича белгилерге сую эдиле. Кезиюу сермешлеге кирирден алгъа батареяны комиссары капитан Къулбайланы Мухажир солдатла бла ушакъ этди. Алай бу жол аланы арасында пропаганда бардырыр кереклиси жокъ эди – бары да къыркъ биринчи жылдан бери уруш этгендиле, ёлюм бла да бетден-бетге кеп кере тюбешгендиле. Мухажир кеси да Москва ючюн сермешлеге къатышхан офицер эди. Магит юн да артиллеристле чынтыгъ ижилеча сермешдиле.

Къулбай улу дагыда алгъа баргъан совет аскерлени Воронеж-Касторненск операцияларына, Касторное, Шигры эмда Курск шахарлары уучлаулаудан азатлау сермешлеге да къатышханды. 5-чи ардивизияны 16-чы артиллерия бригадасыны къауумунда Белгород тирилеринде немис-фашист аскерле бла къазауатны кезиюнде ауур жаралы болгъанды.

Фронтдан къыяулу болуп къайтхан офицер юйде кеп турмады. Аны Нальчикке чакъырып, партияны обкомуну инструкторуна салдыла.

Атасындан эртте ёксюз къалып, Мухажир бек къыйналгъанды, алай окургъа итинмеклиги бир заманда да сууумагъанды. Малкъарлыланы араларында экономика илмуланы биринчи кандидатла да ма ол болгъанды. Университетде эл молкно экономикасыны преподвателни болуп ишлей, аны бла бирге парткомуну секретарыны къуллугъун да толтургъанды. КПСС-ни Къабарты-Малкъар обкомуну молк жаны бла секретары болгъанында, республиканы эл молкюн анытыууула уллу къыйын салгъанды.

Бу къуллукъда Къулбайланы Мухажир жыйырма жыл чакълы ишлегенди. Ол кезиюнде аны билими, адамла бла ишлеу жаны бла сынауу да бютюн бек ачыкъланганды. Ала малчылыкъда, сабанчылыкъда да уллу жетшимле болдурулган жылла эдиле. Анга бу шартла да шагъатлыкъ этедиле: нартохден 330 минг тоннадан артыкъ жыйылган эди. Мында ёдюрюлген урукъла уа Россейни нартох сабанларыны ючден бирине себилгендиле. Онсегиз жылны ичинде республика социалист эришуде кётюрюлюучю Къызыл Байракны кёлюндан ычындырмагъанды. Тау жайлыкъланы жарашдырыуда, тау элгеге жолла ишлеуде да аны юлюшю улдула. Къабарты-Малкъарны ючюнчю орден бла – Октябрь революцияны ордени бла – саугъалауда да аны къыйыны барды.

Терк Эм Прохладна районлада малкъар колхозлагъа сюрго жерле бёлюнгенлери да кеси аллына болуп къалгъан иш туйюлю эди. Обкомуну секретарыны къуллугъунда ишлеген къадарында, Къулбай улу кёчгюнчюкюден къайтхан халкыны жашауун къуаргъа болушууну кесини борчуна санагъанды. Сюрго жерле бёлюрлерин тилеп, обкомуну биринчи секретары Тимбора Мальбаховха кеп кере сёлешгенди, обкомуну бюросунда да аны юсюнден айтыр ючюн къалмагъанды, партияны Ара Комитетине да жазгъанды.

Малкъар халкъ туугъан жерине къайтханы бла байламлы кеп тюролю жумушла тамамларгъа тюшгенди. Адамлагъа юйле ишлерге ссуда бердирирге, къурулуш материалла бла болушургъа керек эди. Кысыкхасы, тау элдеде жашаууну жангыдан къуаргъа, ток, суу бла жалчытыууну къайгысын да кёрюрге керек эди.

Огъары Малкъарда, Бызынгыда да бек алгъа суу тартыргъа быргъыланы Мухажир мажарып айланганды.

Уруну жигерлиги ючюн да Къулбайланы Мухажир кеп къырал саугъалагъа тийишли болгъанды, ол санда Урунуу Къызыл Байрагъыны юч ордени, «Сыйлыкъланы Белгиси» орден бла, кеп майдалла бла да саугъаланганды. Ол юч монографияны, жюзден артыкъ илму публикация статьялары авторду.

Пенсиягъа чыкъгъандан сора да, Мухажир Ахматович бош турмагъанды: уучуланы бла чабакъчылыны республикалы биригиуне таматалыкъ этгенди. Ма мында да къысха заманын ичинде ол башчылыкъ этген къауум учу жерлени жарашдырыу, чабакъ молкноу къурау, гунч болган жаныуарланы бла къанаттыланы республикагъа къайтаруу жаны бла уллу иш бардыргъандыла.

Къулбай улу тангыгъанла аны уллу хурмет бла эсгергендиле эмда эсгердиле. Ол уллу къуллукъда ишлейме деп, кесин бир заманда да кётюрмегенди, аны, муну этгенме деп менсимгенди, алай кере болгъанда, кесини ниетлери къоруулай билгенди, республиканы сейирлери ючюн къаты сюелгенди, дейдиле.

ЮСЮПЛАНЫ Галина.

ПРОЕКТ Социал объектлеге – аслам эс

«Саулыкъ сакълаууну биринчи звеносун жангыртууну» регион проектине кере, Къашхатауда поликлиникагъа тынгылы ремонт этиле турады. Саулай алып айтханда, жангыртуу ишлеге федерал бюджетден 43 миллион сом бёлюнгенди, деп билдиргендиле КъМР-ни Саулыкъ сакълау министрствосундан.

Мекям ишленгенли 32 жыл болады, алай андан бери анга тынгылы ремонт этилмегенди. Мында сменагъа 380 адамгъа къаргъа онг барды. Аны бла бирге кюндюзю стационарында да 35 саусузгъа багъарча ундуррукъла салынылдыла.

Кеп болмай подряд организацияны келечилери медицина учрежденияны юй башында къанжалларын, терезелерин, эшиклерин, полун, инженер коммуникацияларын алышып бошагъандыла. Бююнлюкде мекямы ючюнчю эм тёртюнчю къатылары битгендиле. Ала жангы излемлеге келишедиле эм омакъ болгъандыла.

Ишлени кезиюнде планнга тюрленууде да кийрилликдиле. Ол санда саусузла алынган жер тапландырыллыкъды, кезиюлерин сакълагъанла къыйналмазча онгла да къураллыкъдыла. Сакъатлагъа бла онгсуз саусузлагъа лифт бла пандус ишлениркидиле. Врачланы перд табаргъа уа навигация карта болушурукъду.

Биринчи къатысында биринчи болушлукъ берген, къан алган, процедурала эм рентген кабинетле орналлыкъдыла. Экинчиде бла ючюнчюде уа участковый врачла бла башха специалистле олтурулукъдула.

Толусунлай объект быйылны ахырына битерге керекди.

Биринчи сынау

Ингирликде сагъат жетиден атлаган эди. Терк болушлук берген машина сиренасын да уллу кычыртып, Нальчикни Дубки тийресиндеги сабий клиника больницага келеди. Эр киши кыяларына кеторуп тогузжыллык жашчыкны хирургия бөлүмүнө кийиреди. Аны бетинде кыны жок эди. Сабий а, жылаган угъай да, кезлерин окуна да ачалмайды. Анасы уа жер тырнаиды, сарнаиды. Жангыз жашымы кыбылмай кыйдым, деп төгөргегине кырай, акъ халатлы адамны көргени сайын, аланы билеклеринден тутта да, кезлерине жалынуулу кырай, жашына болушлук этерлерин тилейди...

Къадарны айланч-майланчлары

Керим Хасанияны 16-чы номерли мектебинде окугъанды. Аны биринчи устасы Рахайланы Сакинат Сагидовнаны бла класс башчысы Созатланы Кизика Маликовнаны, математикадан устасы Жангоразланы Фатимат Махмудовнаны, башхаланы да ол уллу хурмет бла сагъынады. «Аланы акъыл сөзлери, юйретилери манга арта бек жарагъандыла. Аланы хайырындан школуму бир заманда да унутмаймы,

тында жашны усталыгыны юсюнден жазылганды. Көпле оюмларын айтхандыла, бир бирле уа, махтау салыу бла бирге, юлгюле да келтиргендиле. Сөзсюз, хычыуун эди.

Абадан курслада, кызыл диплом алып чыкыгъанда да, аны башха шахарлагъа, ол угъай эсенг, больницага башчылык этерге окуна аны биринчи кере алганында уа, аны аван сунган эди. Болсада бери кыайтханына сокурланмагъанды.

Устага тубеу

Нальчикде 2-чи номерли больницаны баш врачы Ботталаны Хадисни юсюнден Керим көп эшиткенди. Аны себепли операциясына тюшерге да бек сыйгенди. Аллай насыбы да

тутханды! Ботта улу анга хирургланы кыатында сюепил кыарарга эркинлик береди. Керим а, баш кыарал турмайды, хирурглагъа болушлук этеди. Операциядан сора уа къаннга болгъан кыолкалларын, халатыны хуржунуна салып, келтирип, анасына көргозтеди. «Ма, къара, сени жашынг хирургду!», - дейди. Анасы уа алга абызырайды, сора бир жанына бурулуп, көз жашларын сыйпайды. Ол аны къууанч жыламуклары эди. Ма андан сора жылны жай айларын да жаш больницага жорюп ишлеп тургъанды. Астраханьда - окуу, Хасанияда уа - иш.

Бир жол кабинетде бир мийошше олтуруп, китап окуй турама. Ботталаны Хадис, кирип: «Сен а былайда не ишлейсе?» - деп сорады. Бек алга абызырайма, бир кесекден: «Практикамы өтеме. Болсада мен сабий хирург болуурга сюеюме», - дейме. Хадис Батталович, телефон алып: «Света, санга мени бир жуугурум келликти, анга көз-кылак боп, бир онгунг бар эсе», - дейди.

Ол а мен бусагъатда ишлеген бөлүмюю таматасы эди - Светлана Индроккова. Бюгонлюкде жетишимли ишлей эсем, аны кыыйны уллулу. Ол бизге, жаш адамлагъа анабызча кыайгырады, сынауна кызыгъанмай юйретеди, сау болсон!

Кызыл зонада

Коронавирус жайылгъанда, Керим кызыл зонада ишлегенди. Биринчи алты айда врачлык этип, сауусулагъа болушлук, ызы бла уа бөлүмге таматасы салынганды. Сегиз сагъатны ичинде ауур кийимли юсюнден төшмей ишлерге тошгенди. Анга да къарамай, Керим кеси коронавирустан къаты ауруп

къалады. Температурасы 40-гъа жетгенде да, ол ишни кыймагъанды. Нек дегенде кызыл зонада ишлерге адам жетимшей эди.

Ол солургъа кыыйн болгъан кезилде, энчи кийимни тешип, солуу алып, жангыдан сауусулагъа болушлук этерге сюелгенди. Бек кыыйны уа - биринчи заманда аурууну хорлай билмеу бла байламлы эди. 300 бети болгъан бир журналны окууп, анда жазылганына багъаргъа кюрешеди, эки айдан а - башха амал чыгады. Адамла уа өледиле. Бирлеге кючло препаратланы хайырланьогъа тошеди, башхалагъа уа - угъай.

Эпкелерини 98 проценти ауруугъа хорлатып турган 90-жыллык къарт кыатыны сау этип чыгаргъанларында, өпкесини 25 проценти зараны болгъан спортсменге уа болушлук эталмай, аны өлгени бек уллу ачыу эди. Аны өлүмден къутхарып ючюн, Керим юсюнде болгъан энчи костюмун толусунлай тешип, терлегенлери баргынчы тюрлю-тюрлю амалланы хайырланып, къазуат этип кюрешгенди. Алай не медет...

Ол кюлени эсине тюшорсе, көз жашлары төгөледиле. «Ол бизге бек уллу кыыйлык эди. Жюрегимизде бек терең ыз кыйгъанды», - деп эсгереди врач.

Ынначыкыны аягы юсюне къалай салгъанларыны юсюнден а илиму иш жазаргъа окуна мурат этген эди жаш.

Юйленуно юсюнден

Керим билгеним боллукъу, манга жетерикти деп, тохтап къалгъаннан тойюлдо. Ол кандидат диссертациясын да жазгъанды. Жарыуу, ишден бошап, аны къорулар заман тапмайды. Отуз жылын көп да бармай белгилерикти. Болсада алыкъа юйдегили уа тойюлдо.

«Бизни ариу да, акъыллы да кызыларыбыз кепдиюле. Алай мен кеси башымы кечиндирип кемине жетгинчи, юйдегили болурга айтмаймы. Анама болушлукчу керекти, анга сөз да жокъу, алай...» - деп кюледди Керим.

Закилни атларн жюрютедиле

Холамханланы юйюрге юч жаш туугъанда, ата бла ана аланы барына да закий малкъар позтлени атларн атаргъа келишгендиле: Кязим, Къайсын, Керим. Жашла барысы да атларына тийишилдиле. Кязим предпринимательлик ишин жетишимли бардырады, Къайсын белгилли, хар ким да сыйген жырчыбызды, Керим да аты игилик бла айтыла турган хирургду.

Къайсын, тамата къарындашларыды. Кичиле уа анга ушаргъа, андан юлго алыргъа итинедиле. Керимни адепли болуп өсерине, тюз ниетли болуруна аппаралы бла ынналары да кеслерини юлюшлерин къошхандыла.

Астраханьдан келгенимлей, ол сагъат ынналарымы бла аппаларымы жокъларга барып турганма. Аланы къатларында олтуруп, айтхан сөзлерине тынгаларгъа бек сыйгенме. Аланы башхаладан эшитирик тойюлсе, -дегенди ушагыбызны ахырында Холамхан улу.

ХОЛАХАННЫ Марзият.

ЖАМАУАТ ЖУМУШЛА

Адамланы ыразылыклары — ишлерини баш магъанасы

Къабарты-Малкъарны Экономика айньюуну министрствосуну «Мени документлерим» къап функциялы арасы Къашхатауда 2015 жылда ачылганды. Бусагъатда анда онжети адам ишлейди. Черек району эллеринде да араны биришер специалистлери барды.

да ышара-ышара атламайдыла босагъабыздан, хау, асламысы низамлыладыла, алай жумушлары тюзюнлей бир минутха тамамланьогъын излегенле да тубейдиле. Ала барысы да бизни адамларбыздыла, специалитни борчу - хар бирине да тап сөлеширге, болушургъа-

полисле, Пенсия фонд, Росреестр, юйор болум, жаны бла справкака - ала бла байламлы соруулагъа да къарайдыла. Кысхасы, адамла ары-бери чапмай, абызырамай, бери келип, эки-юч жумушларын да тамамлайдыла. Къашхатауда «Мени документлерим» деген арада

Араны ишчиси Аттасулан Джамилла: «Биринчи адамла бизни организациабыз не ачылганын ангыламай тургъандыла, аны ачыкъ айтхала да чыкыгъандыла. Алай арта кеслери керегендиле: тюрлю-тюрлю организациага барып, заманларын, ачаларын къоратхандан эсе, битеу жумушларын да бир жерде тамамлагъан бек игиди. Бусагъатда сау болуугъу деп, жамауат ишибизге ыразылыктын билдиреди», - дегенди.

Бир айтханыбызны кеп кере къайтарыгъа да тюшеди, ангылатабыз хар затны, къырал аны ючюн къурагъанды араны», - дейдиле кызыла.

Бизни республиканы битеу районларында МФЦ-лада ишлегенли интернет-сеть къауумлары барды, кыыйн соручыкъса, анда сорургъа, жууап табаргъа да болады. Не десек да, былайда окуна кюрюноп турады: социальный сетлени, интернетни магъанасы, хайыры да шендюю дуняда бек уллуду.

«Мени документлерим» деген арада тыш къыраллы паспортла жарашдырыладыла, машина жюрютеге эркинлик къагъытланы алышдыла, прописка бла байламлы битеу соруулары да мында жалчытыргъа онгла бардыла. Дагъыда бизнес бла кюрешгенли документлери, медицина

ишлегенле, ариу тиллиле, жарыкъ бетлиле болгъанларындан сора да, бек жууаплы адамладыла. Пандемияни кезиунде, белгилисича, кеп организациа жабылгъан эди, алай бу ара уа ишин тохтамагъанды.

Мында ишлегенле бла «Заман» газетни юсюнден да хабарлашханбыз. Жаш специалитле тилибизни болумуна, таулу сабилени араларында аны билмегенлени саны өсгенине бек жарсыгъандыла. «Школда устазыбыз дерслик тект бла ишлегенден сора, бош заманыбыз къалса, «Заман» газетни окурчукъ-буз, деучю эди, - дейди Аттасулан Джамилла. - Алай терк окуп чыгъа эдик ол борчу текстин! Сора устазыбыз «жашуу халла» рубрикада хабарланы окуй эди. Тепмей тынгылагъанбыз».

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

ЧЕМЕРЛИК

Тукъум фахмусу

Былым элде къол уста не заманда да болгъандыла. Бу оюмну кертиликне шагъатлык излеп кеп айларыркъ тойюлсе. Ол затны сагъынсанг, былтымчыла юлгою жыйырманчы ёмюрю биринчи жылында туугъан Ахматланы Идрисни келтиредиле. Ол, бир тюрлю бир башха болушлук болмай, жангыз таулу бичакъ бла жонуп этген агъач аякъланы бюгон да эсгердиле эллиле. Ол кеси ишлеген сыбызгъыда сейир макъамла сокъянын, алагъа сагъатла бла тынгыласанг да, зауукълугу бошалмагъанын, маллары окуна сюрюночю кыатына жыйылып, итле аякъ жанында жатып, тынгылагъанларын айтадыла. Бир кере уа ол экиге бёлонгнен аякъ ишлеген эди. Биринде - суусап, биринде аш болурча. Аны Москвага алып кетген эдиле, дейдиле.

тюрлю-тюрлюлери, кружкала, къашыкъла...

Хусей Къазахстанда Меркеде туугъанды. Анасы кекташчы Хуртуланы Сапина бла атасы - былтымчы Ахматланы Исса анда тубешип, юйор къурагъандыла. Эсен а ол атасыны журтунда этгенди - Былымда. Школну бошаганлай, шофёргъа окугъанды эм, аскер къуллукъга чакъырылып, Подмосковьеге тюшгенди. Анда да машинада ишлегенди.

Андан къайтхандан сора, Хусей бир къауум заманы Тырныауудда вольфрам молибден комбинатны автотранспорт молкюнде урунганды. Арта, атасы къошда жангыз кеси къалып, анга нёгерлик этип, тауда мал кутгенди. Алай а жашуу магъанасына санаган иши уа комбинатда тауда къутхарычу - горноспасатель болуп тургъаны

ды. Анда ишлей, онсегиз жылны ичинде Хусей кеп тюрлю затха тубегенди, кеп да керегенди, сынагъанды. Ол таудан сабыр ауазы бла тауда, тюзде да къутхары ишлени къалай баргъанларын айтады. Ахмат улу 1988 жылда Арменияда Спитакда, Ленинканда, 1991 жылда Юг Осетияда да болгъанды, жер телгенде. Къадары алай жазылып, кыыйн болумга тюшген адамга болушлук этюу анга төре болуп къалгъанды.

Ахматланы Хусей Анахаланы Фатима бла къурагъанды юйор. Аны бичеси Тырныауудда бешинчи номерли школда ишлейди. Кызы Жулдуз Байтуугъанладады. Жашы Мухтар а Москвада Битеуроссийе къырал налог академияда окуй турады.

Ахмат улу бюгон, аны жерлешлерица, мал тутарды, башха эр киши тындыргъан ишлени этип жашайды. Солуугъа кетгенди уа, баям, заманы эркин болгъанына къууанып, сыйген булжуу иши бла кюрешеди - агъачдан кез къууандыргъан, къолда табийгъат жылылары сезилген затха этеди. Ол белгилли художик Ахматланы Леуанны къарындашыды. Дагъыда бардыла алада бу фахмуну жюрюгенле - Ахматланы Ибрагимни жашлары Расул бла Керим. Ол шартла уа бу аламан хунер аланы тукъумда кенг жайылганын, төлюден-төлгоге өтгенини юсюнден айтады.

КЕРТИЛАНЫ Сакинат.

Таулада жаратылгъан суймеклик ёмюрлюкдю

ТАУРУХ

Төгөрени къалын туман алганды. Орамда, ичинден ойнай, кюле, къууана келе тургъан кызыны, жигит сермеп, ат боюнуна алып, юсюн жамычы бла жабып, ызындан бирле къуууп келгенча, арта да бурула, атны къаты сюрюп барады. Агъач башланганлай, атдан тюшюп, кызыны къолундан тутуп, таулагъа ал бургъанды. Ала таулагъа жете-жетмез, шулуу эте келип, жауун жаууп башлады.

Табийгъат да бу затха ыразы болмагъан кибик, кызы жанлы болгъанча, кек кюкюрөп, элия уруп тебиреди. Тийре бир кесекге кюндюзча жарыкъ болду, тауушу да топ атылгъанна ушаш, жунчутады, къулакъларынгы тунчукъдурады. Хауаны төгөрек буруп, бетинге да жауунуу къаты ура, алагъа тюрленирге ёч жел къошулады.

Асыры жаугъандан, төгөрени ыркы алганды. Жер, къая оюлгъанча таууш этип, аякъ тюбюнде де юзюлюп, биргесине алып кетерге аз къалып, төбентин кетди. Бу халда ёрге чыкыгъан кыыйныды. Бютонда бег а кызы барыргъа унамагъанда. Алай жаш, кызыны къолундан къаты тутуп кетди.

Дорбун, къуш уя кибик, тик къааны къабыргъасында орналыпды. Жаш уллу кыургъак дорбунда от къурайды, жылы аш хазырлап, къызгъа узатады. Ол а, уллу тоннга чулганып, мийошге къысылып, жукъ ашаргъа унамай, олтургъан жеринден тепмей, бетин жабып, акъыртын жылайды. Жаш кызыны келюн ырахат этер ючюн: «Жылама, жауун тохтагъанлай, мен сени юйюнге сау-саламат жетдиреме», - дейди. Аны айтханы кызыны тынчайтмайды. Башын ёрге кётюрмей жыламсыраганлай турады. Жауун, анга энжелеген кибик, биягъы кючю бла жаууп башлайды. Жел аны

челек бла къуйгъанча, дорбуннга келтирип төгеди.

Ючюнчю кюн кызы бурунуна башха ийис ургъанына уянды. Тышында чыпчыкъланы тюрлю-тюрлю жоуулдеген, кукунку жырагъан таушларына эм чууакъ кюннге къууанды. Бери келгенли жалын ийис кетмейди, бюгон а битеу дорбунну ариу ийис алганына сейир этди, төгөргегине къарады. Быкываны ырге гъакъларына, жаулары да эрий, семиз къакъ къабыргъаланы тагъылып тургъанларын кёрдю. Арлакълда, къара шыжыргъа тагъылып тургъан къызанда эт биеди. Аны мыдычында уа ишиллик чыр-чир эте турады.

Дорбунну ортасында юч аякъ теспиде уллу голпанда айран, сыгын отда бишген къалын гыржын, уллу сары бишлакъ, жермеле, сохта, жау-бауур эм чыккырчыкъда тузланган тууар эт барды. Тузлукъны ийиси уа мындан ары барады. Аланы орталарында уа инжи голпеден байлам. Дорбунну жарылгъанларындан кюнню таякълары, төгөрек сыза, къуру байламга тиедиле. Ала уа, кез аллында ачылып, бютонда уллу болуп къаладыла.

Къарай келип, мийошлени къабырине суратланы эс-лейди. Аланы ичлеринде кесини мектепде окугъан заманында салынган суратын табады. Ариу тюрсюню, суйдююму,

АХЫРЫ 4-ЧЮ БЕТДЕДИ.

Эсепте

Жетишимлери бла кыуандыргандыла

Тырныаузда Мокьаланы Магомет атлы Сабий эм жаш телю чыгармачылык араны окуучулары тюрлю-тюрлю даражалы эришилге кыатышханлай турадыла. Март айда Араны бир ненча окуучусу «Правотношения. Правомерное поведение» деген Битеуроссей конкурсада кеслерини билимлерин ачыкларга таукел болган эдиле. Кеп болмай а аны эсеплери чыгарылгандыла. Алай бла Шимал-Кавказ федерал округда Эзденланы Аида биринчи жерге тийшли болганды. Ол педагог Эзденланы Анжела бардыр-

ган «Фемида» деген биригиуде юйрениди. Андан сора да, Уллу Хорламны алында фахмулу сабийлени ачыклар мурат бла кыуралган «Антарес» ара назму окууда хунерлери болганлары араларында «Мы помним! Мы гордимся!» деген конкурс бардырылганды. Анга республикадан 273 школчу онлайн халда кыатышхан эдиле. Ала 6-10 класслары окуучулары эдиле. Анда да Элбрус районну окуучулары жетишимлиле болгандыла. Нейтрино элден Эзденланы Жамиля биринчи жерге чыкканды. Тырныаузуу 5-чи

номерли гимназиясыны келечиси Джампуланы Расул бла Кенделени 4-чу школуну окуучусу Хуртуланы Джамияла уа 2-чи жерлени алгандыла эм диплолла бла саугалангандыла.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

Таулада жаратылган суймеклик емюрлюкдю

Ахыры. Аллы 3-чю бетдеди.

Бу тамашага сейирсинип бошагынычы, кюн тау артындан чыга келип, таулары алтын бетге алдырып, тийрени жарытып башлады. Гокка хансла кеслерини ариулукларын кертюзте тебиредиле. Бир кесекден тала тюрлю-тюрлю бояу кийизге ушап кыалды. Энишиге кыарасанг, кыалы агыч тенгизча чайкылады. Эки ауудан келген суула, этеклеринде бирге кыошулуп, уллу черек болуп, гюрюнден барады. Узакда чучурла жылтырайдыла. Тау кыушла энишиге туюше, ерге чыгга, бирге жокку бола, чычала, кезде учадыла. Тау чыранла уа тийрени кылауларынча суюледиле. Жулдузла, ай да жукларга кетдиле. Жангыз Темиркызык кетпей, иги кесекни мычиды.

Битеу табийгат жаш адамланы, суймекликни алгышлайды.

Ала башындан энишиге

эне туруп, кыалын кырдыкны ичинде жатып турган жуугутурга тюрлюлюк кыаладыла. Адамланы кертюлгел, жуугутур, жеринден кыйын кыобуп, кыачарга кюрешип, солагын созуп алады. Бир кесек бара да, жыгала, дагыда кючден аягы юсоне бола, кыарыун тауусуп, жерге жатып, терк-терк солууду. Бугутур турган жуугутур балачык, анасында алга кыачып, кыалтырай, кезлерин жандырып кыарайды. Жаш бла кыыз, жуугутурну кертюрюп, кыалны этегинде ырынгына келтирип салдыла. Жырткычла жетмезча, тегерегин ташла бла бегитдиле. Андан сора да, анга сау этгинчи бакыдыла.

Танг аласында толу ай, чолпан жулдузну ашыра, жылтырауук кыамы жаккыла да жол кертюзте, черекледен ете, ашыкмай, тегереки ариулугуна кыуана, жаяу жолчукула бла эне, жаш бла кыыз энишиге туюшдуле. Аланы кертюлгел, биринчи суймекликни эс-

лей, ат кишнеп, алларына чабып келди. Кыыз, аны чачылган, чырмашхан жалкыасын тарап, бетин сылап, ариу айтды.

Жигит кыараторга мийнип, кызыны биягы ат бононуна алып, таукел жолга тебиреди. Ат, башын ерге кертюрюп, туякларын жерге жетдирмегенча чабады. Кызыны акк жырыгы, желпек кибик, тенгизде барган кемете ушайды, жаулугу уа желде байракча чайкыалады.

Таула, чыранла, кезде кыушла, кыя башларында чыранла, кыке жетген нартал, бир бирлеринден ариу чучурла, кызыуу барган черекле, таулары кыучаклаган булутла суймекликке шагатылык этедиле. Тау артындан чыга келген кюн аланы уллу кыалада сакылайды. Таматала айтханга кере, жангы юйленгенге хар заманда да ол жерни сансыз этип кыоймай, ары келип, жаз башын ашыра, биринчи суймекликни эс-

лерине туюшоре, кеп жылланы етюрюле. Таулада жаратылган суймеклик да, алача, тюзду, кертиди, кыатыды, ышангылыды эм ариуду. Башха тюрлю боллук туююлду.

Андан бери черекледе кеп суу кетгенди. Жылны чаклары, бир бирлерин терк-терк алыша, кете бла келе турадыла. Бусагата да ары келген адамла, ол кыяны кыатында кызыны суратына кыарап, жуук айтмай сагыш эте, кеп заманын мычидыла. Аны кыарамы, кыалайдан жанласанг да, санга бурулуп турады. Бетинден жылуу урады. Алай бир заман еттенден сора да, сурат кесини тюрсюнөн тас этмегенди, табийгатка ариулук кыошханлай турады. Кызыны ариу, жумушак ышарганы жюрегинге кыуанч жазны эм емюрлюк суймекликни салады. Таула бла суймеклик буруладан бери да бирдиле.

БЕККИЛАНЫ Омар.

СЮД ПРИСТАВЛА

Сабийлени кыайгыларын кере

Бюгонлюкде Сюд приставланы федерал служба-сыны КМР-де Управления-сында ата-аналык борчларын толтурмай, сабийлерине алиментлени телемей турганлага 4,8 минг терслеу материал ачылганды. Аны юсонден журналистле бла туюбешиуде ведомствону башчысы **Бауаланы Ахмат** айтханды. Брифингте КМР-де Сабийлени эркинликтери жаны бла уполномоченный **Светлана Тлинова** да кыатышханды.

бери уа кеслерини ата-аналык борчларын толтурмаганлага РФ-ни УК-сыны 157-чи статьясыны 1-чи кесегине кере уголовный ишле ачылгандыла. «Бюгонлюкде аллай терслеу материалла 147 инсанга хазырлангандыла, былтырны бу кезиунде уа – 144. Ала барысы да тинтилип, жууга тартыуу юсонден оюула чыгарылгандыла», - дегенди докладды.

Аны бла бирге администра-ция ишле да ачылгандыла - РФ-ни КоАП-ыны 5.35.1-чи статьясына бузуклыккыла этилгенлери ючюн. Жылны аллындан бери аллай 330 иш жарашдырылганды. – Законлага кийирилген тюзетиулеге кере, борчу саулал телерге тийишлиди. Алгынча, ахчаны бир аз кесекчигин берип, жууа-дан кытуулуп кыалырга онг боллук туююлду, - дегенди Бауаланы Ахмат.

Белгилесича, борчлары болган инсанланы бир-бир эркинликтери сыйырыладыла. Ол санда тыш кыраллага барырга чекле саналадыла. Жылны аллындан бери уа кеслерини ата-аналык борчларын толтурмаганлага РФ-ни УК-сыны 157-чи статьясыны 1-чи кесегине кере уголовный ишле ачылгандыла. «Бюгонлюкде аллай терслеу материалла 147 инсанга хазырлангандыла, былтырны бу кезиунде уа – 144. Ала барысы да тинтилип, жууга тартыуу юсонден оюула чыгарылгандыла», - дегенди докладды.

Аны бла бирге администра-ция ишле да ачылгандыла - РФ-ни КоАП-ыны 5.35.1-чи статьясына бузуклыккыла этилгенлери ючюн. Жылны аллындан бери аллай 330 иш жарашдырылганды.

– Законлага кийирилген тюзетиулеге кере, борчу саулал телерге тийишлиди. Алгынча, ахчаны бир аз кесекчигин берип, жууа-дан кытуулуп кыалырга онг боллук туююлду, - дегенди Бауаланы Ахмат.

Белгилесича, борчлары болган инсанланы бир-бир эркинликтери сыйырыладыла. Ол санда тыш кыраллага барырга чекле саналадыла. Жылны аллындан бери уа кеслерини ата-аналык борчларын толтурмаганлага РФ-ни УК-сыны 157-чи статьясыны 1-чи кесегине кере уголовный ишле ачылгандыла. «Бюгонлюкде аллай терслеу материалла 147 инсанга хазырлангандыла, былтырны бу кезиунде уа – 144. Ала барысы да тинтилип, жууга тартыуу юсонден оюула чыгарылгандыла», - дегенди докладды.

Аны бла бирге администра-ция ишле да ачылгандыла - РФ-ни КоАП-ыны 5.35.1-чи статьясына бузуклыккыла этилгенлери ючюн. Жылны аллындан бери аллай 330 иш жарашдырылганды.

Белгилесича, борчлары болган инсанланы бир-бир эркинликтери сыйырыладыла. Ол санда тыш кыраллага барырга чекле саналадыла. Жылны аллындан бери уа кеслерини ата-аналык борчларын толтурмаганлага РФ-ни УК-сыны 157-чи статьясыны 1-чи кесегине кере уголовный ишле ачылгандыла. «Бюгонлюкде аллай терслеу материалла 147 инсанга хазырлангандыла, былтырны бу кезиунде уа – 144. Ала барысы да тинтилип, жууга тартыуу юсонден оюула чыгарылгандыла», - дегенди докладды.

Аны бла бирге администра-ция ишле да ачылгандыла - РФ-ни КоАП-ыны 5.35.1-чи статьясына бузуклыккыла этилгенлери ючюн. Жылны аллындан бери аллай 330 иш жарашдырылганды.

Белгилесича, борчлары болган инсанланы бир-бир эркинликтери сыйырыладыла. Ол санда тыш кыраллага барырга чекле саналадыла. Жылны аллындан бери уа кеслерини ата-аналык борчларын толтурмаганлага РФ-ни УК-сыны 157-чи статьясыны 1-чи кесегине кере уголовный ишле ачылгандыла. «Бюгонлюкде аллай терслеу материалла 147 инсанга хазырлангандыла, былтырны бу кезиунде уа – 144. Ала барысы да тинтилип, жууга тартыуу юсонден оюула чыгарылгандыла», - дегенди докладды.

юйорлеге кыарал себеплик берилгени шагатылык этеди. «Болсада юйор болумла-да жарысулу соруула да аз туююлдуле», - дегенди ол.

Уполномоченный сабийлени сейирлерин кыоруулауга жууаулы ведомстволла бла байламлыклары юслеринден билдиргенди. «Тинтиуле кертюзтенлеринча, алгын жыллада алиментлени жыйыу нызам осал болганды. Алай шенду иги жанына тюрленуле бардыла. Жылны аллындан бери алиментлени 112 миллион сому теленгенди да анга шагатылык этеди», - дегенди ол.

Светлана Тлинова юйорле бла ишлерге, алага законланы ангылатырга, акыылбалык болмаганланы ишлери жаны бла муниципал комиссияланы ишлерин тирилтирге кереклисине эс бурганды. Ол билдиргенча, ахыр жыллада акыылбалык болмаганланы праволарына бузуклыккылары саны 30 процентте есгенди. «Аланы 60 проценти ата-анала кеслерини борчларын кереклисича толтурмаганлары бла байламлык», - дегенди ол эмда бу кемчиликни тамамлауда жер-жерли власть органлага ышаныулык улуу болганын, профилактика институтлары хар юйор бла энчи ишлерге кереклисин да чертгенди.

Ахырында Бауаланы Ахмат бла Светлана Тлинова журналистлени сорууларына жууаула бергендиле.

Прокуратура

Тохташдырылган болжаллауга сыйынмау

Налычкинни прокуратурасы ша-харда жерлени юлешуу бла байламлы законлага бузуклыккыла этгендерин ачыклаганды. Администрацияда шахар мюлк эм жер халла жаны бла департаментини кыулукчулары инсанладан муниципал иеликке болган жерни арендага беруиун юсонден тилеклери законда белгиленген болжалдан (30 кюнден) кеч кылып тинтенлери белгили болганды.

Надзор ведомство шахарны администрациясыны таматасына бузуклыккылары кертюргере кереклисин юсонден эсгертиулен бергенди. Бюгонлюкде ала тамамлангандыла, аланы болдурганла дисциплина жууаула тартылгандыла. Андан сора да, жууаулы кыулукчулага РФ-ни Административ бузуклыккылары кодексини 19.9-чу статьясыны 1-чи кесегине кере терслеу материалла ачылгандыла. Алага законда белгиленген болжалланы бузганлары ючюн тазирле салынгандыла.

Алиментлени телерикиди

Прокурор тинтиулеринден сора, акыылбалык болмаган сабийин кечиндирдирге ахчаны телемеген инсанга уголовный иш ачылганды. Борч жыйылганын юсонден надзор ведомствого тарыгыуу келгенди. Ачыклангангыча, прохладначи 2021 жылдан бери сабийин кечиндирдирге алиментлени телемей турганды. Бу бузуклыккы ючюн ол бир кере административ жууаула тартылганды. Битеу да бирге ол кызына 220 минг сомну телемегенди.

Прохладна районну прокурору Сюд приставланы федерал служба-сыны районда бөлүмоне бузуккыуга РФ-ни УК-сыны 157-чи статьясыны 1-чи кесегине кере уголовный иш ачыуу юсонден материалланы бергенди. Ол кыабил кертюргенди. Бу иш кыалай толтурулугун районну прокурору сюзгенлей турлукду.

Басмага **ТИКАЛАНЫ Фатима** хазыраганды.

Мадар

Тегерекдеги кыудуретни таплай сакларча

Тырныаузда вольфрам-молибден комбинат ишлеген кезиуде, заранлы кыалган-кыулганланы бир жерге тейоп тургандыла. Энди уа аны тазалау барады. Республиканы Табийгат байлыкка эмда экология министрствосунда айтханларына кере, ол затла 1-4-чю классы кыоркыуулуга саналадыла. Кеслери да 3,6 гектар жерни аладыла. Тазалау ишлени Табийгатты кыоруулау объектлени ишлеу эмда аланы хайырлануу жаны бла дирекция «Таза кырал» федерал проектни чеклеринде бардырады.

Шенду анда кыалган-кыулганланы машина-лага жюклеп, кир-кипчик жыйылуучу полигонга ташыйдыла. Тийрени тазалап бошагандан сора, ызы бла тап жарашдырылгандыла: топурак жыйып, кепжылык кырдыкланы урлукларын себердикле. Алай этилсе, ол жерни артда жангандан хайырланууга боллукду. Тазалау ишле чурумсуз, кеслери да графикден кеч кылмай барадыла, дегендиле министрствода.

ОМАРЛАНЫ Мурат хазыраганды.

КОНТРОЛЬ

Борчларын берирге ашыкмайдыла

Электрокюч ючюн хаккы иги кесек заманны телмегенледен 24,3 минги энчи юйледе жашайдыла, дагыда 10,2 минги уа - организацияладыла. Контролерла арбаз башындан жюрюп, дайым билдириу, ангылатыу иш бардырганларыны хайырындан 32,6 минг абонент, токсуз кыалмаз ючюн, жыйылып турган борчларын телегендиле – 694 миллион сом.

Болсада бюгонлюкде 147 миллион сом берликлери болган 1,4 минг инсанны ток ыздан кесерге туюшенди. Энди ала энкючлеринден тышында, артха кыошулур ючюн бардырылган ишлерге да ахча телерикдиле. Аны хаккы энчи арбазга юч минг

ыбызны жазабыз. Закон бла борчун жабарга энчи адамга отуз, организация-га уа он кюн бериледи, дейди «Каббалкэнерго» компанияны диспетчер бөлүмюно таматасы Кульчаланы Хасан.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

УЧРЕДИТЕЛЬ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

<p>Баш редактор КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан</p> <p>РЕДКОЛЛЕГИЯ: ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору орунбасары), ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат (баш редактору орунбасары), ТОКУЛУДАНЫ Борис (жууаплы секретарь), МУСУКАЛАНЫ Сакинат, ТИКАЛАНЫ Фатима, ТРАМЛАНЫ Зухура, УЛБАШЛАНЫ Мурат.</p>	<p>ТЕЛЕФОНЛА: Редактору приемный – 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары – 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь – 40-03-24. Секретариат – 40-93-62. Корректорла – 42-63-52.</p> <p>РЕДАКЦИЯНЫ БӨЛҮМЛЕРИ: Политика эм право – 42-24-02, 42-67-68. Экономика – 42-66-73. Культура – 42-66-76. Социал ишле – 42-75-82, 40-59-18. Курортла, туризм эм спорт – 40-39-93, 42-66-71. Окуучула бла байламлыккыла жюрюптоу эм жазылыу – 42-37-94. Энци корреспондент – 42-68-72. Операторла – 42-66-85, 40-28-97.</p>	<p>Редакция авторла бла кыагыат жюрютмейди. Кыл жазмалага рецензия этилмейди эм ала артка кыайтарылмайдыла.</p> <p>Газетде басмаланган материалда айтылган оюмла редакцияны оюму бла келишпезге боллукдула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсонден законна тийишлиликке материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.</p> <p>Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машина бла жазылган 5-6 бет) кенин алмайды.</p> <p>Газет Связны, информация технологиялары эмда асмамлы коммуникациялары ишлери жаны бла федерал надзор кыулуккыну (Роскомнадзор) Къабарты-Малкырада управлениясында 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.</p> <p>Регистрация номер – ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П 5893</p>	<p>Газетни басмага «КМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службысы хазыр этгенди.</p> <p>Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Старвополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а</p> <p>Газетлени ислерине тапдыруу ючюн КМР-ни почта связыны федеральный Управленияны жууаплыды. Телефонла: 76-01-21</p> <p>Газетлени розничнага сатыу ючюн КМР-ни «Роспечать» акционер общество жууаплыды. Телефон: 42-69-34</p> <p>Газет ийыкыда юч кере чыганды – геуорге, орта, шабат кюндө.</p>	<p>Номерге графикте кере 19.00 сагытта кыол салынады. 20.00 сагытта кыол салынганды</p> <p>ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГАРГАНЫ: Текуланы Хауа – дежурный редактор; Кучукланы Сафият, Кетенчиланы Зульфия – жууаплы секретары орунбасарлары; Ахматланы Лоаза (1,2-чо бетле), Зезаланы Лида (3,4-чи бетле), – корректорла.</p> <p>Тиражы 1639 экз. Заказ № П102 Багасы 10 сомду.</p>	<p>РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:</p> <p>360000, Налычкин шахар, Ленин аягы проссект, 5 электрон почта: elbor_50@mail.ru</p>
--	---	---	---	---	---